

När brytningen blir en tillgång

– Särskilt öster om fjällkedjan förskärks det vackra vädret en brå bit in i nästa vecka... Temperaturen kommer att ligga mellan fura och tio plusgrader... Faran för gräsbränder är i eftermiddag, alzo nu, stor...

Meteorologen André Franke läser land- sjöväderrapporten i radio. Vecka efter vecka sprider han sina tolkningar av vädrets senaste infall till svenska lyssnare från radhuskök till kalvfjäll. Han gör det på bruten svenska och han gör det på bra svenska. När han läser namnen på alla våra klassiska vindpinade fyrar längs kusten skulle man till och med kunna tala om poesi. Då blir brytningen en ren tillgång.

Inte alla inser det. André Franke berättar för mig att han har fått den del negativa reaktioner. ”Du är kanske en duktig meteorolog men du ska inte prata i radio” – så kan det låta.

Det är vanligt att det slår lock för öronen på infödda svenskar när de hör bruten svenska. Jag lyssnade en gång på en invandrad lärare som undervisade. Lektionen handlade om datanät och läraren sade konsekvent *ett nät, flera nätter*. Efteråt berättade en elev för mig att han inte kunde ta till sig något alls av lektionens innehåll. ”Jag hörde bara det där *nätter* hela tiden”, sade han.

Då handlar det inte om att bruten svenska skulle vara svår att förstå. Det handlar om vår oförmåga att lyssna på vad någon säger istället för hur det sägs. Felaktiga uttal och böjningsformer sätter sig som vaxproppar i öronen. Detta skapar problem i vardagslivet när en miljon svenskar talar bruten svenska.

Den brutna svenskan är idag en sorts dialekt bland många. Och den är ofta bra svenska. Det ligger till exempel i sakens natur att alla som bryter är flerspråkiga. Och om man behärskar flera språk besitter man ofta en språklig spänst, en kreativitet som enspråkiga saknar. Om man vet vad ett uttryck heter på turkiska, kurdiska och arabiska kan man hitta en nyskapade formulering på svenska. På så vis berikar den brutna svenskan vårt språk.

Men när brytningen leder till missförstånd då? Missförstånd och glappkontakt förekommer i alla samtal, även mellan människor som inte bryter. Då reflekterar vi inte över vems felet är utan löser problemet utan att vi ens märker det, genom omedvetna motfrågor, gester och miner. Det är dessa verktyg vi måste våga använda på ett mer medvetet sätt för att säkra kommunikationen. Ja, det är OK att säga *va?* tre gånger i rad.

Där har den som inte bryter ofta en del att lära av den som bryter. Om man är medveten om sina brister lägger man ned extra mycket kraft på att undvika missförstånd. Det leder till att man blir en överlägsen kommunikatör – fast man fortfarande kanske säger *o* istället för *u* och *en* istället för *ett*.

På så vis kan faktiskt själva brytningen bli en tillgång. Jag talade med en patient som menade att hennes läkares kraftiga brytning gjorde honom till en bättre läkare. Han var så medveten om risken för missförstånd att han blev extra ödmjuk och på så vis flöt hans kommunikation bättre än andra läkares.

Det är dags att spola bort vaxpropparna som blockerar kommunikationen och vänja Sverige vid att språket kan brytas och ändå fungera. Fler förebilder som talar bruten svenska behövs i radio och TV. Nästa steg är väderleksrapporten inte bara med en prydlig tysk brytning utan på fet rinkebysvenska.